

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
(повна назва підприємства)

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ
(повна назва кафедри)

ПРИТВЕРДЖЕНО

Директор із науково-
педагогічної роботи

Сергій Слободян

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

Вікова фізіологія
AGE-RELATED PHYSIOLOGY

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

тип дисципліни _____ обов'язкова _____

мова викладання _____ українська _____

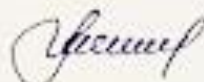
Робоча програма навчальної дисципліни «Вікова фізіологія» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань А Освіта спеціальності А4 Середня освіта, предметної спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура), освітньо-професійної програми Середня освіта (Фізична культура).

«26» березня 2025 р.

Розробник: *Цвях Ольга Олександрівна, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізичної культури та спорту.*

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Вікова фізіологія» розглянуто на засіданні кафедри фізичної культури та спорту
Протокол № 8 від «05» березня 2025 р.

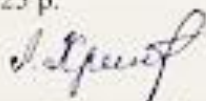
Завідувач кафедри

Віталій Лелека

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Вікова фізіологія» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського
Протокол № 3 від «06» березня 2025 р.

Голова

Людмила Хрищевська

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Вікова фізіологія» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій Лабарткава

Робочу програму навчальної дисципліни «Вікова фізіологія» затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 3 від «26» березня 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій Слободян

© НУК, 2025

© Цвях О.О., 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	6
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування.....	12
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	12
8. Критерії оцінювання результатів навчання	13
9. Засоби навчання, Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна;.....	16
10. Рекомендовані джерела інформації	16

ВСТУП

Анотація

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня. Є частиною професійної підготовки. Загальна кількість годин та кредитів становить 90 годин 3 кредити ECTS.

У процесі вивчення дисципліни розглянуто предмет і завдання курсу «**ВІКОВА ФІЗІОЛОГІЯ**». Розглянуто функції та процеси життєдіяльності організму та окремих систем та органів. Також розглянуто фізіологічні параметри систем людини в різні вікові періоди. Особливу увагу приділено питанню збереження та укріплення здоров'я дітей. Розглянуто питання фізичного розвитку дітей шкільного віку.

Ключові слова:

вікова фізіологія, системи організму, здоров'я, фізичний розвиток, системи організму під час рухової активності.

Abstract

for applicants for higher education of the first (bachelor's) level. It is a part of professional training. The total number of hours and credits is 90 hours 3 ECTS credits.

In the process of studying the subject of the course is considered.

Students consider the subject and tasks of the course "**AGE-RELATED PHYSIOLOGY**". They study the functions and life processes of the body and individual systems and organs. When studying the discipline, the physiological parameters of human systems in different age periods are also considered. Special attention is paid to the issue of preserving and strengthening health of children. The issue of physical development of school-aged children is considered.

Keywords:

age physiology, body systems, health, physical development, body systems during physical activity.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	А Освіта	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		3-й	3-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	А4 Середня освіта ОП (Фізична культура)	Семестр	
		5-й	5-й
		Лекцій	
		15 год.	10 год.
Індивідуальне науково- дослідне завдання –		Практичні, семінарські	
		15 год.	10 год.
Загальна кількість годин – 90		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 6	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		60 год.	70 год.
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: письмова	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни оволодіння майбутніми педагогами знаннями про функції тіла людини, які б сприяли формуванню гармонійної особистості учнів, зміцненню та збереженню їх здоров'я. Поглибити знання студентів в розумінні функцій скелету та м'язової системи та інших систем організму. Знання вікової фізіології дає можливість розробити гігієнічні норми необхідні для збереження здоров'я у різні вікові періоди.

Завдання курсу:

- ознайомити з будовою та функціонуванням всіх систем організму (опорно-руховий апарат, травна, дихальна, кровоносна, нервова, імунна системи та органи чуттів)
- надати теоретичні основи фізіологічних станів систем організму в різні періоди розвитку людини;
- поглибити знання щодо фізичного розвитку дітей шкільного віку. Вміти розробляти режим дня навчальних закладів, режим дня школярів;
- знати вимоги до шкільних приміщень та майданчиків при заняттях фізкультурою;
- сприяти вихованню здорового способу життя, вдосконалити фізичні навички молоді;
- формувати інтерес до здорового способу життя, запобігати гіпокінезії

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Вікова фізіологія та шкільна гігієна» доцільно проводити в 4 семестрі на основі знань з шкільного курсу біології, анатомії та морфології.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

I. Загальнопредметні:

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК16 Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

II. Фахові:

ФК 13 Здатність враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів для формування мотивації учнів та організації їхньої пізнавальної діяльності, розвитку позитивної самооцінки, я-ідентичності.

ФК 18 Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.

III. НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (РН)

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

РН10 Використовувати міжпредметні зв'язки, інтеграцію змісту різних освітніх галузей.

РН12 Застосовувати методики і технології розвитку критичного мислення в учнів

РН14 Володіти методиками формування та розвитку ціннісних ставлень в учнів.

РН19 Усвідомлювати вплив вікових особливостей учнів на різні сфери їх розвитку, психічні процеси та використовувати відповідні форми і методи роботи з учнями; розпізнавати індивідуальні особливості учнів (навчальні стилі, типи темпераменту, особливості розвитку тощо) та враховує їх під час планування та здійснення освітнього процесу.

РН20 Враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів для формування мотивації учнів та організації їхньої пізнавальної діяльності, розвитку позитивної самооцінки, я-ідентичності.

РН25 Забезпечувати педагогічний супровід учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі

РН27 Знати умови надання домедичної допомоги відповідно до законодавства, розпізнавати зовнішні ознаки погіршення самопочуття людини.

IV. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ A4.11 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)

ПРН1. Розуміти закономірності і принципи формування гармонійно розвиненої особистості учня, зокрема фізичного, психічного, соціального та емоційного компонентів, підвищення функціональних можливостей організму, розвитку фізичних якостей, вдосконалення рухових умінь і навичок у різних видах фізичної активності.

ПРН2. Застосовувати засоби контролю і корекції морфо-функціонального стану, фізичної підготовленості, рівня здоров'я, а також техніко-тактичної підготовленості до виконання ігрових дій фізичних вправ.

ПРН3. Уміти формувати в учнів стійку мотивацію до занять фізичною культурою, здорового способу життя, підтримання належного рівня фізичної активності через розвиток грамотності у фізичній культурі.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Завдання і зміст дисципліни «**Вікова фізіологія та шкільна гігієна**».

Тема1. Мета, задачі і зміст курсу «**Вікова фізіологія та шкільна гігієна**». Місце дисципліни у підготовці вчителів фізичної культури та тренерів видів спорту. Історія становлення. Методи. Основні теорії індивідуального розвитку людини. Вікова періодизація. Характеристика основних періодів онтогенезу.

Література: [1], стор. 1–12.

Змістовий модуль 2. Розвиток та функціонування опорно-рухового апарату

Загальні особливості будови та функціонування опорно-рухової системи. Вікові та функціональні зміни сполучень кісток. Вікові особливості хребта. Ріст. Вікові особливості черепа. Грудна клітка. Особливості розвитку та функціонування м'язів.

Література: [1], стор. 39–49.

Змістовий модуль 3. Функції повітроносних шляхів. Показники зовнішнього дихання (ЧД, ЖЄЛ, ХОД, МВЛ). Будова та фізіологічні властивості серця. Показники роботи серця (ЧСС, СОК, ХОК, АТ). Вікові особливості функціонування дихальної та кровоносної системи. Вікові особливості серця та перикарду.

Література: [1], стор. 57–62.

Змістовий модуль 4. Травна система. Харчування. Поживні речовини. Вікові особливості нирок. Вікові особливості статевих органів.

Література: [1], стор. 62–91.

Змістовий модуль 5. Нервова система та органи чуттів. Поняття про ЦНС. Спинний та головний мозок. Вікові особливості головного мозку. Вікові особливості функціональних центрів кори великого мозку. Вікові особливості

органу зору. Вікові особливості органу слуху та рівноваги. Орган смаку, орган нюху. Шкіра та її похідні.

Література: [1], стор. 21–36.

Змістовий модуль 6. Імунна система. Особливості формування імунітету у дітей. Вакцинація.

Література: [4], стор. 20.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Кредит 1.										
Завдання і зміст дисципліни «Вікова фізіологія та шкільна гігієна»										
Змістовий модуль 1. Завдання і зміст дисципліни «Вікова фізіологія та шкільна гігієна». Мета, задачі і зміст курсу «Вікова фізіологія та шкільна гігієна». Місце дисципліни у підготовці вчителів. Історія становлення. Методи. Основні теорії індивідуального розвитку людини. Вікова періодизація. Характеристика основних періодів онтогенезу.	15	2	3	–	10	15	1	2	–	12
Змістовий модуль 2. Розвиток та функціонування опорно-рухового апарату Загальні особливості будови та функціонування опорно-рухової системи. Вікові та функціональні зміни сполучень кісток. Вікові особливості хребта. Ріст. Вікові особливості черепа. Грудна клітка. Особливості розвитку та функціонування м'язів.	15	3	2	–	10	15	2	2	–	11
Усього годин	30	5	5		20	30	3	4	–	23
Кредит 2.										
Дихальна, кровоносна, травна та видільна системи										
Змістовий модуль 3. Функції повітроносних шляхів. Показники зовнішнього дихання (ЧД, ЖЄЛ, ХОД, МВЛ). Будова та фізіологічні властивості серця. Показники роботи серця (ЧСС, СОК, ХОК, АТ). Вікові особливості функціонування дихальної	15	3	2	–	10	15	2	2	–	11

та кровоносної системи. Вікові особливості серця та перикарду. Змістовий модуль 4. Травна система. Харчування. Поживні речовини. Вікові особливості нирок. Вікові особливості статевих органів.	15	2	3	–	10	15	2	1	–	12
Усього годин	30	5	5		20	30	4	3	–	23
Кредит 3.										
Нервова система та органи чуттів.										
Змістовий модуль 5. Нервова система та органи чуттів. Поняття про ЦНС. Спинний та головний мозок. Вікові особливості головного мозку. Вікові особливості функціональних центрів корі великого мозку. Вікові особливості органу зору. Вікові особливості органу слуху та рівноваги. Орган смаку, орган нюху. Шкіра та її похідні.	15	3	2	–	10	15	2	2	–	11
Змістовий модуль 6. Імунна система. Особливості формування імунітету у дітей. Вакцинація.	15	2	3	–	10	15	1	1	–	13
Усього годин	30	5	5		20	30	3	3	–	25
	90	15	15		60	90	10	10		70

Розподіл годин лекцій

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин ДФН	Кіл-ть годин ЗФН
1.	Завдання і зміст дисципліни «ВІКОВА ФІЗІОЛОГІЯ ТА ШКІЛЬНА ГІГІЄНА». Мета, задачі і зміст курсу.	3	1
2.	Розвиток та функціонування опорно-рухового апарату	2	2
3.	Вікові особливості функціонування серцево-судинної та дихальної систем	2	2
4.	Травна система. Харчування. Поживні речовини. Вікові особливості нирок. Вікові особливості статевих органів.	3	2
5.	Вікові особливості функціонування нервової системи та органів чуттів. Ендокринна система	3	2
6.	Імунна система. Особливості формування імунітету у дітей. Вакцинація.	2	1
Разом:		15	10

Розподіл годин семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-ть год.
	Теми семінарських – не передбачено.	
Разом:		

Розподіл годин практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-ть год. ДФН	К-ть год. ЗФН
1.	Практична робота 1. Оцінка фізичного розвитку дітей та підлітків.	2	1
2.	Практична робота 2. Вікові особливості опорно-рухового апарату. Визначення постави у дітей, дослідження та оцінка склепіння стопи.	2	1
3.	Практична робота 3. Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи. Будова і робота серця.	1	1
4.	Практична робота 4. Органи дихання. Вікові особливості прояву фізіологічних закономірностей системи дихання.	2	1
5.	Практична робота 5. Вікові особливості обміну речовин та енергії. Визначення норми основного обміну та добових енерговитрат.	1	1
6.	Практична робота 6. Вікові особливості функціонування ендокринних залоз. Фізіологічна роль гормонів.	2	1
7.	Практична робота 7. Загальний план будови нервової системи, рефлексний принцип її діяльності.	1	1
8.	Практична робота 8. Вікові особливості вищої нервової діяльності. Визначення індивідуально-типологічних особливостей ВНД людини.	2	1
9.	Практична робота 9. Вікові особливості функціонування і гігієна зорового і слухового аналізаторів.	1	1
10.	Практична робота 10. Вікові особливості функціонування і гігієна зорового і слухового аналізаторів.	1	1
Разом:		15	10

Самостійна робота студентів передбачає навчально-пізнавальну діяльність із самостійного пошуку інформаційних джерел для вивчення питань за темами дисципліни, що рекомендуються для самостійного ознайомлення з метою поглиблення та розширення знань, формування та розвитку ключових, професійних, спеціально-професійних компетентностей. Організація самостійної роботи студентів спрямована на навчання студентів щодо творчої і самостійної праці, планування особистої стратегії навчання, раціональної організації свого часу, аналізу та інтерпретації результатів науково-дослідної роботи. Основні види самостійної роботи, передбачені для опанування навчальної дисципліни

Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть Годин ДФН	Кіл-ть Годин ЗФН
1.	Внутрішньоутробний розвиток дитини	10	12
2.	Поняття про гіпокінезію. Вплив гіпокінезії на стан всіх систем організму.	10	11
3.	Кардіореспіраторна система та м'язова діяльність. Серцево-судинна система при руховій активності. Реакції ССС на фізичне навантаження. Регуляція дихання при роботі.	10	11
4.	Миттєві фізіологічні реакції на навантаження.	10	12
5.	Вікові особливості розвитку статеві системи	10	11
6.	Роль мозочка у руховому контролі. Базальні ганглії та рухова регуляція.	10	13
Разом:		60	70

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

1) на лекційних заняттях:

- лекція;
- пояснення;
- дискусія;
- диспут;
- ілюстрування;
- демонстрація;
- відеометод;
- майстер-клас

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді;
- письмові відповіді;
- робота з альбомом;
- проєктні (самостійні) роботи;
- контрольна робота;
- реферати.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

- Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.
- Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру. Семестровий підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену або заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни: екзамен проводиться у формі тестування.
- Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, проектні (самостійні роботи), реферат, контрольна робота (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).
- Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.
- Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Усні відповіді на заняттях	Критерії оцінювання
20-16	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
15-11	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
10-5	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
4-3	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
2-1	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 160/60 балів (8 відповідей по 20 балів ДФН, 3 відповіді по 20 бали ЗФН).</i>

Самостійна (проєктна) робота	Критерії оцінювання
10-9 ЗФН 20-18	Студент правильно виконує завдання в установленний термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно

	проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
8-7 ЗФН 17-14	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
6-5 ЗФН 13-10	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
4-3 ЗФН 9-6	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
2-1 ЗФН 5-1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення експериментів.
0	Студент не виконує роботи.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 60/120 балів (6 робіт по 10 балів ДФН, 6 робіт по 20 ЗФН).</i>

Реферат	Критерії оцінювання
10	Реферат має обсяг 15 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.
7	Реферат має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.
5	Обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.
0	Тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 10 балів (1 реферат по 10 балів ДФН і ЗФН).</i>

Контрольна робота	Критерії оцінювання
60-50	Робота виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру, правильно ідентифікує технологію і правильно виявляє брехню в тексті. Бал знижується в разі наявності орфографічних та пунктуаційних помилок.
49-40	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, студент правильно ідентифікує технологію профайлінгу і

	правильно структурує хід виявлення брехні в тексті, проте допускається помилок шляхом упущення кількох відповідних маркерів. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
39-30	Робота виконана з огріхами в описі технології профайлінгу, проте безпомилково виконано завдання I та II рівнів складності. В такій роботі завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
29-20	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (II рівень складності) та значними огріхами в описі технології профайлінгу (III рівень складності). Завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно або не виконано взагалі. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
19-10	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях I та II рівнів складності та відсутності виконання завдань III рівня. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
9-0	Робота не виконувалася.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 60 балів для ДФН, 60 балів для ЗФН</i>

•

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Практичні заняття	8x20 балів = 160 балів	3x20 балів = 60 балів
Поточне тестування	1 x10 балів = 10 балів	1x50 балів = 50 балів
Самостійна (проектна) робота	6x10 балів = 60 балів	6x20 балів = 120 балів
Реферат	1x10 балів = 10 балів	1x10 балів = 10 балів
Контрольна (письмова) робота	1x60 балів = 60 балів	1x60 балів = 60 балів
Всього	300 (3 кредити)	300 (3 кредити)

Переведення балів за кредити в 100-бальну систему	
300 б	100 б
285 б	95 б
270 б	90 б
255 б	85 б
240 б	80 б
225 б	75 б
210 б	70 б
195 б	65 б
180 б	60 б
165 б	55 б

9. Засоби навчання

- Макети і муляжі
- Лабораторне обладнання (матеріали та препарати тощо);
- Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальні лабораторії Skeleton 3D anatomy, 3D-атлас)
- Наочним матеріалом для лекційних занять послужать передусім мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали.
- На практичних заняттях прислужиться бібліотечний фонд Університету та електронні репозитарії світу.
- Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників, анатомічних атласів.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Цвях О.О. Лекції з вікової фізіології та шкільної гігієни Режим доступу: <http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=413>
2. Мищенко В.П., Мищенко И.В. Физиология системы гемостаза. – Полтава: АСМИ, 2003. 124 с.
3. Філімонов В.І. Фізіологія людини: підручник. 4-е видання. Київ: ВСВ «Медицина», 2021. 488 с.
4. Філіпцова К. А., Топчій М. С. Практикум з вікової фізіології та шкільної гігієни: навчальний посібник. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 218 с.

Додаткова література

1. Босенко А.І., Орлик Н.А., Топчій М.С. Фізіологія спорту. Навчальний посібник. Одеса, 2017.
2. Гайда С.П. Анатомія і фізіологія людини . – К.: Вища школа, 1980. - 216 с.
3. Неттер Ф. Атлас анатомії людини/ під ред. Ю.Б. Чайковського/ наук. пер. з англ. к.м.н. Цегельського А.А. – Львів: Наутілус, 2004. – 592 с.
4. Кузник Б.И. Физиология и патология системы крови. – Чита: Ваша реклама, 2004. 336 с.